

Den värmländska kompetensförsörjningen

Snabbfakta Värmland
December 2020

Ansvarig verksamhet	Regional tillväxt
Kontakt	Britta Zetterlund-Johansson, strateg kompetensförsörjning Anna-Karin Tollin, analytiker
Datum	2020-12-03
Diarienummer	RUN/200455
Region Värmland Regionens hus 651 82 Karlstad	

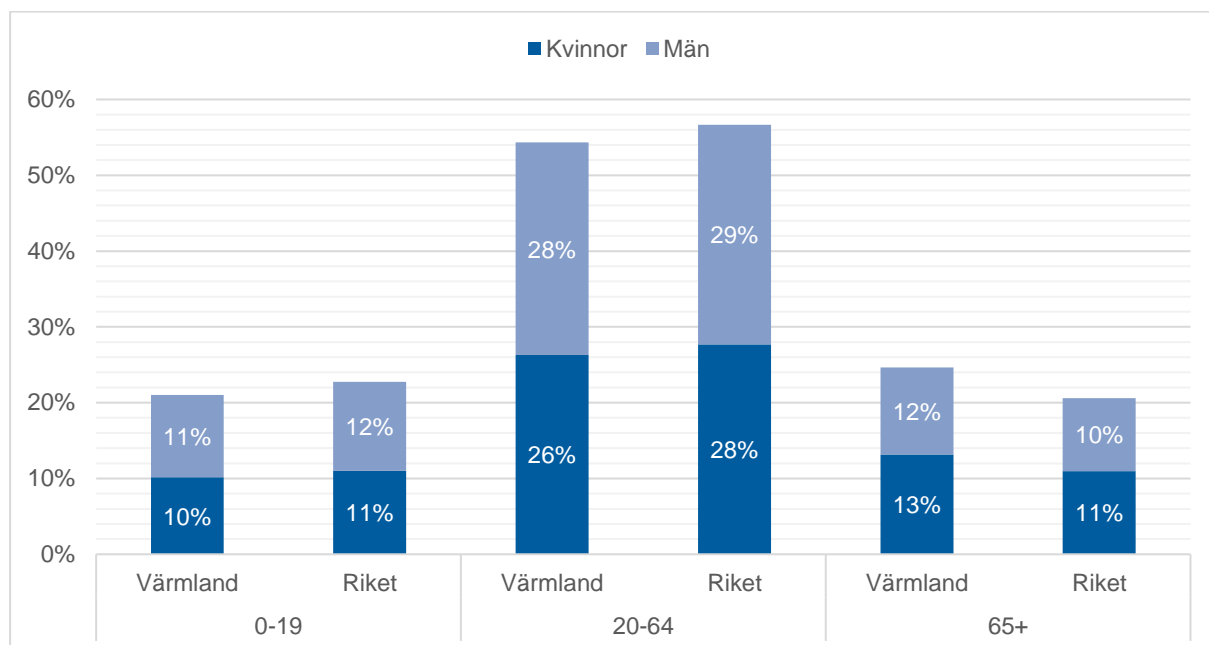
Innehåll

Befolkning 2020 – 2040.....	4
Sysselsättning	7
Arbetslöshet.....	8
Arbetslöshet över tid.....	9
Andel behöriga lärare	10
Utbildningsnivå	11
Gymnasiebehörighet	13
Genomströmning gymnasiet.....	15
Avbrott gymnasiet.....	16
Unga som varken arbetar eller studerar (UVAS)	17
Övergång till eftergymnasial utbildning	20
Antal anställda per sektor	21

Befolkning 2020 – 2040

Befolkningsprognosen är framtagen av SCB och innefattar faktorer som barnafödande, dödlighet, inrikes flyttningar samt immigration och emigration. Dessa faktorer har i sin tur baserats på de senaste årens utveckling i Värmland och riket samt ett antal antaganden om hur befolkningsutvecklingen kan komma att påverkas framåt i tiden.

Viktigt att komma ihåg är att en befolkningsprognos inte är någon sanning om framtida befolkningsutveckling, utan en prognos främst baserad på de senaste årens utveckling i regionen och utvecklingen i riket som helhet. Störst osäkerhet i prognosen råder kring antalet personer som invandrar till Sverige, eftersom det till stor del är beroende av förhållanden i vår omvärld som är svåra att förutspå men den ger en fingervisning om i vilken riktning befolkningen utvecklas.

Figur 1: Befolkningen i Värmland och riket efter kön och ålder, juni 2020 (Källa: SCB, befolkningsprognos)

Detta diagram visar hur befolkningsstrukturen i Värmland skiljer sig från riket som helhet. Befolkningen är indelad efter kön och efter åldersgrupperna 0–19 år, 20–64 år samt 65 år och äldre.

Åldersfördelningen i Värmland skiljer sig från rikets då Värmland har färre barn och unga och färre invånare i arbetsför ålder, men fler invånare som är 65 år eller äldre. Detta påverkar länets försörjningsbörda negativt, då det är färre som arbetar och genom inkomstskatten finansierar välfärden och fler som nyttjar den genom skola, omsorg, sjuk- och hälsovård.

Åldersgrupp	Kön	Folkmängd		Förändring	
		2020	2040	Antal	Procent
0-19	Kvinnor	28 702	30 261	1 559	5,43%
	Män	30 699	32 262	1 563	5,09%
	Samtliga	59 401	62 523	3 122	5,26%
20-64	Kvinnor	74 252	72 447	-1 805	-2,43%
	Män	79 177	76 044	-3 133	-3,96%
	Samtliga	153 429	148 491	-4 938	-3,22%
65+	Kvinnor	37 136	40 375	3 239	8,72%
	Män	32 496	37 688	5 192	15,98%
	Samtliga	69 632	78 063	8 431	12,11%
Totalt	Kvinnor	140 090	143 083	2 993	2,14%
	Män	142 372	145 994	3 622	2,54%
	Samtliga	282 462	289 077	6 615	2,34%

Tabell 1: Befolkningsförändringar i Värmlands län efter åldersgrupp och kön (Källa: SCB, aktuella befolkningsframskrivningar)

Denna tabell visar befolkningsprognosen för 2040 i Värmland efter kön och åldersgrupp. En total ökning av befolkningen till 2040 prognostiseras till 2,34 procent. Vidare förväntas åldersgruppen 0–19 öka med 5,26 procent, motsvarande 3 122 individer, medan den arbetsföra åldersgruppen uppskattas minska med 3,22 procent, motsvarande nästan 5 000 individer. Åldersgruppen 65 och uppåt förväntas öka med 12,11 procent, motsvarande 8 431 individer.

En viss skillnad mellan könen syns, framför allt i grupperna 20-64 år och 65 år och äldre. Gruppen 20-64 år minskar, men minskar mer bland män än bland kvinnor. Andelen invånare 65 år och äldre ökar, men männen ökar nästan dubbelt så mycket som kvinnorna. Ser vi till ökningen bland den äldsta delen av befolkningen utgör männen drygt 60 procent av de totalt 8 431 individerna. Män står därmed för den största andelen av befolkningstillväxten till 2040.

Åldersgrupp	Folkmängd		Förändring	
	2020	2040	Antal	Procent
65-69 år	17 228	16 959	-269	-1,56%
70-74 år	17 922	17 173	-749	-4,18%
75-79 år	14 836	15 699	863	5,82%
80-84 år	9 609	12 510	2 901	30,19%
85-89 år	6 142	9 063	2 921	47,56%
90-94 år	3 010	5 069	2 059	68,41%
95+ år	885	1 590	705	79,66%

Tabell 2: Befolkningsförändringar i Värmlands län 2020-2040, åldersgruppen över 65 år (Källa: SCB, aktuella befolkningsframskrivningar)

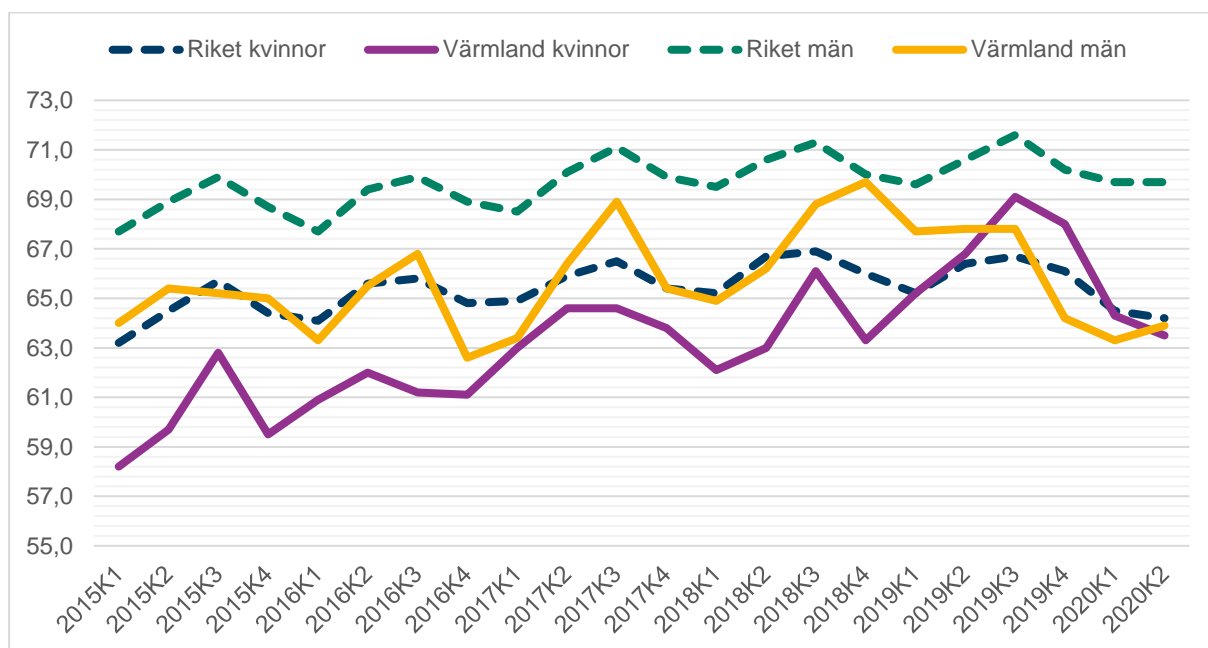
Om vi tittar närmare på gruppen 65 år och äldre så ser vi en del viktiga skillnader mellan åldersgrupperna. Befolkningen 65-74 år förväntas minska till 2040, men i de äldre segmenten stiger befolkningsökningen i takt med åldern.

Vad gäller den påverkan på försörjningsbördan som blir en effekt av att länet har färre i arbetsför ålder jämfört med riket så skulle detta kunna lindras något genom att fler fortsätter arbeta efter att de fyllt 65 år. Dessvärre hjälper inte det Värmland i någon stor mån, eftersom även befolkningen 65-74 år minskar. Problemet med försörjningsbördan riskerar alltså att förvärras ytterligare när vi tittar närmare på åldersfördelningen i gruppen 65+.

Sysselsättning

Personer som utfört minst en timmes arbete under en mätvecka, antingen som anställd, företagare eller medhjälpare i ett familjeföretag, räknas som sysselsatta. Sysselsättningsgraden visar hur stor andel av befolkningen i arbetsför ålder som är sysselsatt. När man säger befolkningen i arbetsför ålder menar man vanligtvis personer i åldern 15-74 år, men ibland används även åldersspannen 16-64 år eller 20-64 år.

För att exemplifiera sysselsättningsgraden kan man tänka sig ett samhälle med totalt 130 invånare där 100 personer är mellan 15-74 år gamla och 60 personer är sysselsatta. Sysselsättningsgraden blir då 60 procent (60/100).

Figur 2: Sysselsättning 2015-2020 (Notera den brutna axeln; Källa: SCB, Arbetskraftsundersökningen)

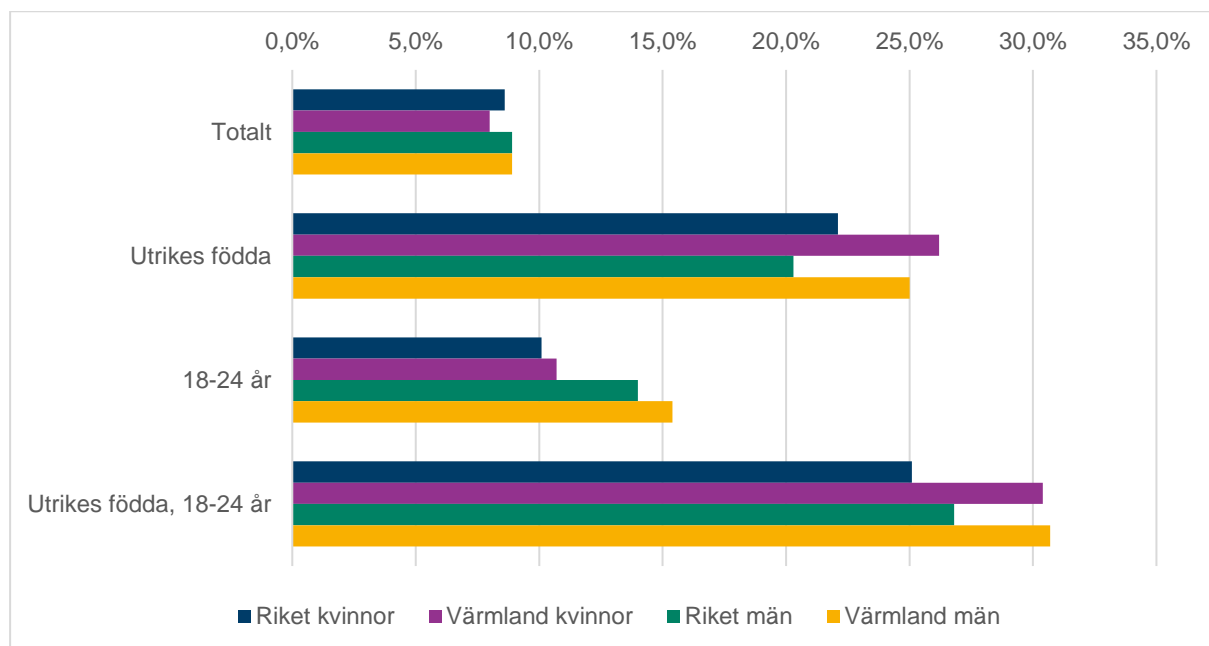
Ser vi på riket så har det skett blygsamma förändringar i sysselsättningen under de senaste fem åren; en ökning med en procentenhet för kvinnorna och en ökning med två procentenheter för männen.

Värmlands sysselsättningsgrad ligger under rikets snitt under större delen av perioden. Mellan första kvartalet 2015 och andra kvartalet 2020 steg de värmländska kvinnornas sysselsättning med drygt fem procentenheter, medan männen sysselsättning är i princip oförändrad men har fluktuerat stort under perioden. Framåt slutet av 2019 var en större andel av de värmländska kvinnorna sysselsatta jämfört med rikets kvinnor. De värmländska männen sysselsättning har relativt stadigt legat under rikssnittet, men var nästan på samma nivå i slutet av 2018.

Arbetslöshet

Arbetslöshet kan uttryckas som antalet arbetslösa och som andelen arbetslösa av den registrerade arbetskraften. Arbetslöshet mäts alltså inte mot befolkningen i arbetsför ålder som sysselsättningsgraden utan mot det totala antalet sysselsatta och arbetslösa personer i befolkningen.

För att sätta arbetslöshetsmättet i ett sammanhang kan man tänka sig ett samhälle med 100 personer i arbetsför ålder. 60 personer är sysselsatta och 20 personer är arbetslösa. Arbetslösheten uppgår då till 25 procent (20/80).

Figur 3: Arbetslöshet som andel av den registrerade arbetskraften, oktober 2020 (Källa: Arbetsförmedlingens månadsstatistik)

Samtliga grupper jämförs som andel av den registrerade arbetskraften (antal sysselsatta + arbetslösa).

Ser vi på arbetslösheten i länet jämfört med riket så är arbetslösheten bland kvinnorna i Värmland något lägre än rikssnittet och bland männen på samma nivå som riket. Värmland ligger dock sämre till när det gäller unga och utrikes födda, där arbetslösheten är högre i länet jämfört med rikssnittet.

Arbetslösheten bland kvinnor på riksnivå var i oktober 2020 8,6% och bland männen var 8,9% arbetslösa. I Värmland var arbetslösheten bland kvinnor 8% och bland män 8,9%.

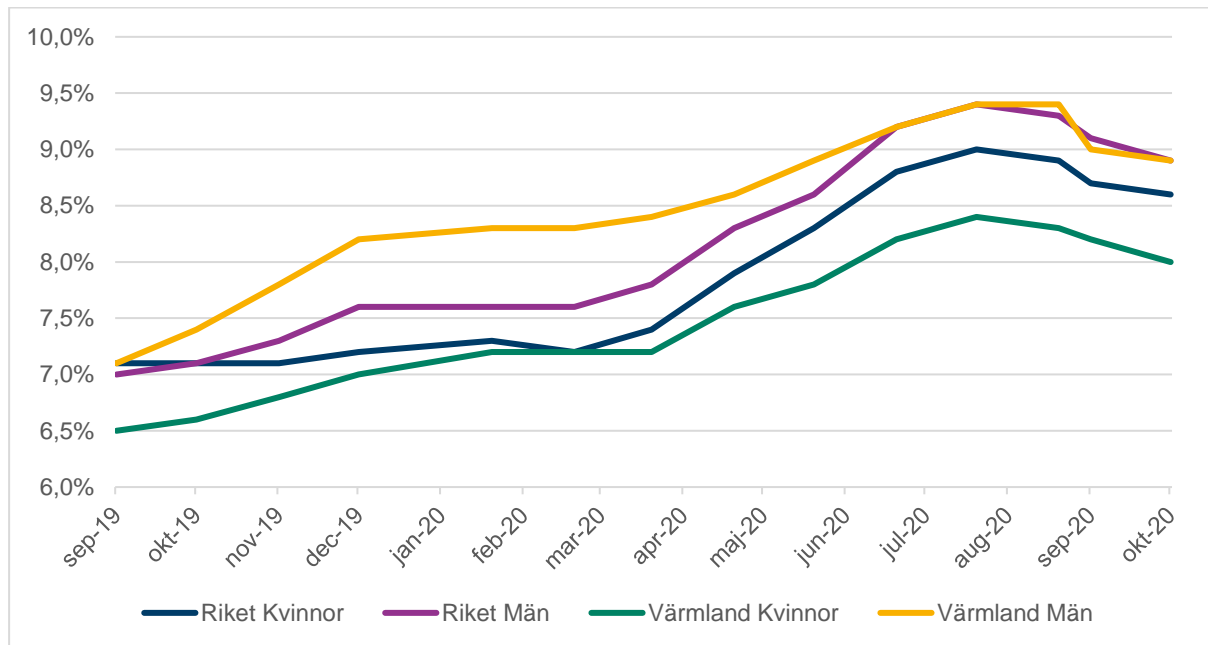
I riket var 22,1% av de utrikes födda kvinnorna i arbetskraften arbetslösa och 20,3% av männen. Bland utrikes födda kvinnor i Värmland var arbetslösheten 26,2% i oktober och bland männen 25%.

Bland unga 18-24 år var arbetslösheten 10,1% bland kvinnorna på riksnivå och 14% bland männen. Bland de värmländska unga kvinnorna var arbetslösheten 10,7% och bland männen 15,4%.

Bland unga som är utrikes födda var arbetslösheten i riket 25,1% bland kvinnorna och 26,8% bland männen. I Värmland var det i oktober 30,4% av kvinnorna som var arbetslösa och 30,7% av männen.

Arbetslöshet över tid

Genom att titta på arbetslösheten i länet och riket över tid kan vi tydligt se coronapandemins påverkan på arbetslöshetssiffrorna.

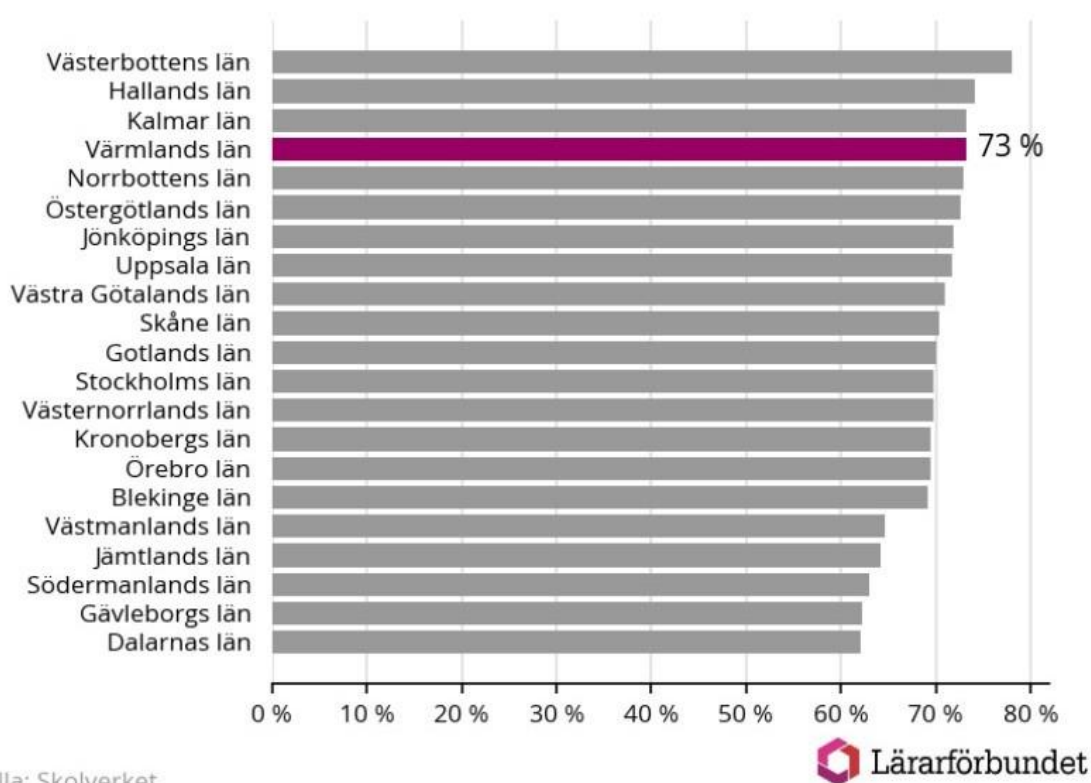

Figur 4: Arbetslöshet i Värmland och riket, september 2019 till och med oktober 2020, notera den brutna axeln (Källa: Arbetsförmedlingens månadsstatistik)

De största effekterna på arbetsmarknaden hittills såg vi i mars 2020, då den största delen varsel och korttidspermitteringar kom in. Även när man tittar på arbetslösheten ser vi att kurvan började peka uppåt i mars och ser ut att ha kulminerat i juli och augusti och går nu återigen neråt.

I skrivande stund ökar smittspridningen på nytt i vad som kan anses vara en andra våg av pandemin. Det är därför svårt att prognosticera åt vilket håll kurvan nu kommer gå, men det finns en risk att den återigen kommer att gå uppåt.

Andel behöriga lärare

Figur 5: Andel behöriga grundskollärare per län, läsåret 2019/20 (Källa: Skolverket/Läraryrket)

I oktober 2019 hade motsvarande 73 procent av lärarna (räknat som antal heltidstjänster) i grundskolan i Värmlands län lärarlegitimation och behörighet i minst ett ämne.

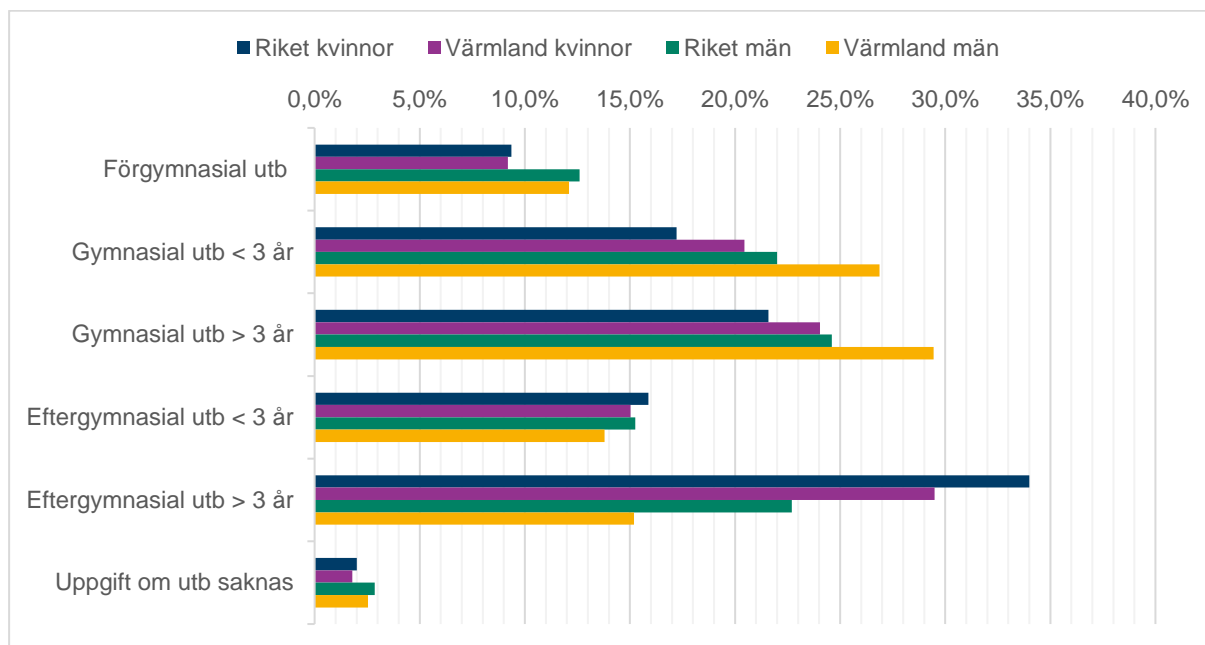
Av de sammanlagt 2 144 heltidstjänsterna i grundskolan i Värmlands län (motsvarande 2 560 lärare) var det 1 571 som hade lärarlegitimation och behörighet i minst ett ämne.

Bland kommunerna i Värmland har Storfors störst andel behöriga lärare (90 procent) och Filipstad lägst (53 procent). Värmländska Storfors är den kommun som har högst lärarbehörighet i hela landet.

Text och diagram från: <https://www.lararforbundet.se/artikelsidor/kolla-andelen-behoriga-i-din-kommun?region=v%C3%A4rmlands-l%C3%A4n>

Utbildningsnivå

Diagrammen för utbildningsnivå visar högsta avslutade utbildning, inte hur många som har en viss utbildning. En person som räknas in i "Eftergymnasial utbildning > 3 år" har ju även förgymnasial utbildning, gymnasial utbildning, och eftergymnasial utbildning, men räknas bara i kategorin för hens högsta avslutade utbildning.)

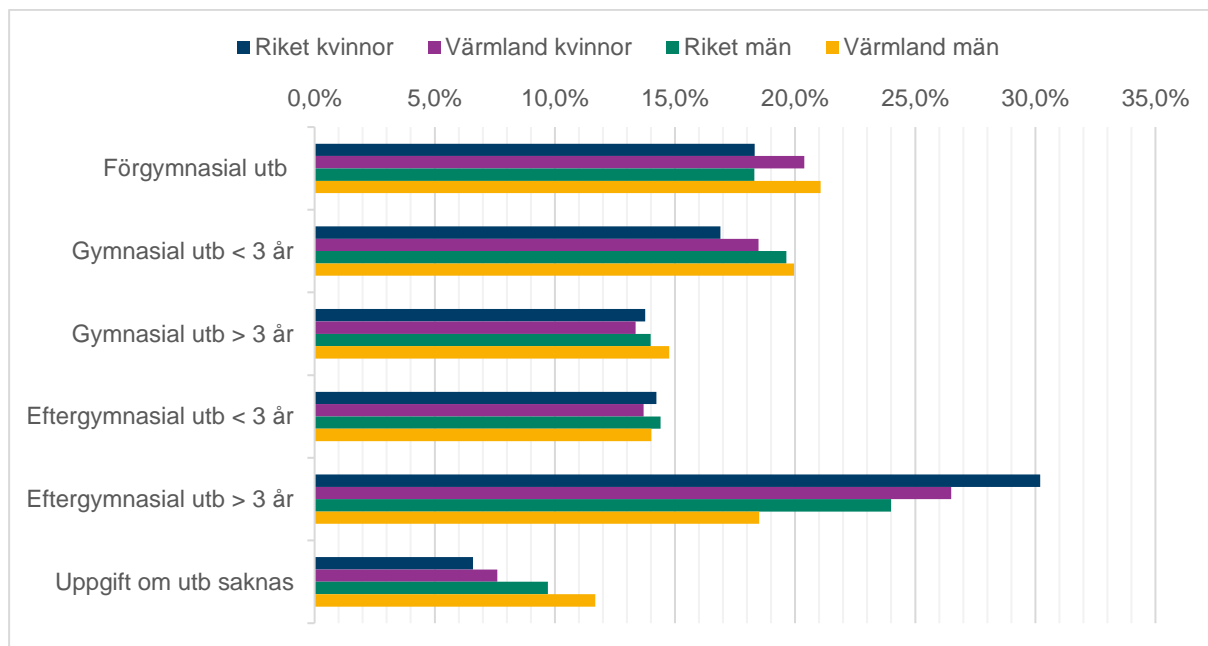
Figur 6: Utbildningsnivå bland befolkningen 25-64 år, 2019 (Källa: SCB)

Ser vi till hela den värmländska befolkningen så följer Värmland mönstret för riket. Länet ligger ganska lika rikssnittet vad gäller andelen av befolkningen vars högsta avslutade utbildning är förgymnasial och vi ligger över när vi tittar på gymnasial utbildning. Eftersom diagrammet visar högsta avslutade utbildning betyder det att i Värmland är det fler som har som högst en gymnasieutbildning. Värmland halkar långt efter när vi tittar på eftergymnasial utbildning, framför allt vad gäller andelen av befolkningen som har en eftergymnasial utbildning som är längre än tre år.

Värt att ha i åtanke är att Värmland har en del stora branscher (skogsindustri, bygg, mm) där ett yrkesprogram på gymnasienivå gör att studenter kan komma i jobb direkt efter gymnasiet.

Bland kvinnorna i Värmland är det 53,7% som har högst en gymnasieutbildning (48,2% i riket) och 44,5% som har en eftergymnasial utbildning (49,9% i riket).

Bland männen i Värmland har 68,4% som högst en gymnasieutbildning (59,2% i riket) och 29% har en eftergymnasial utbildning (38% i riket).

Figur 7: Utbildningsnivå bland befolkningen 25-64 år, UTRIKES födda, 2019 (Källa: SCB)

Ser vi på enbart utrikes födda så följer utbildningsnivån i Värmland i stort sett riket, men även bland utrikes födda är det färre i Värmland som har en eftergymnasial utbildning jämfört med rikssnittet. I Värmland är det även en större andel bland både män och kvinnor där uppgift om utbildning saknas jämfört med riket som helhet.

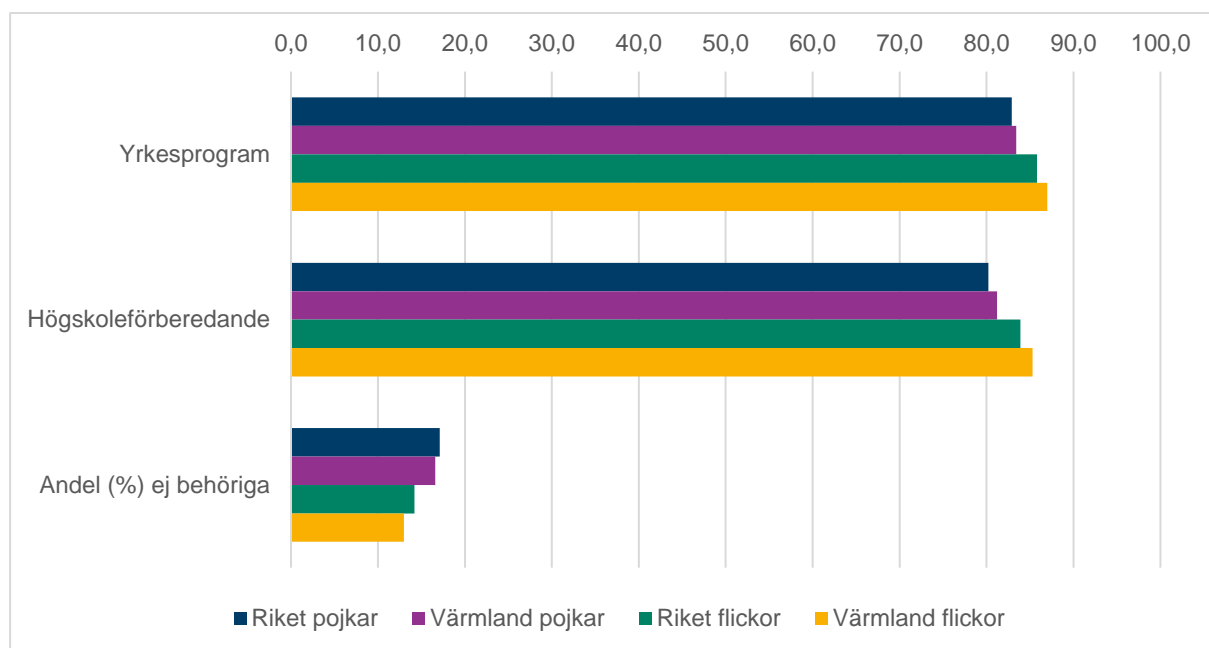
Bland de utrikes födda kvinnorna i Värmland är det 52,2% som har som högst en gymnasial utbildning (49% i riket) och 40,2% som har en eftergymnasial utbildning (44,4% i riket).

Bland de utrikes födda männen i Värmland är det 55,8% som har högst gymnasial utbildning (51,9% i riket) och 32,5% som har en eftergymnasial utbildning (38,4% i riket).

Jämför vi utbildningsnivåerna för utrikes födda med de för hela befolkningen ser vi att det är en större andel av de utrikes födda männen som har en eftergymnasial utbildning.

En faktor att ta i beaktande när vi tittar på data uppdelade på inrikes och utrikes födda är att det i Värmland finns en större mängd invånare som är födda i Norge jämfört med andra regioner.

Gymnasiebehörighet

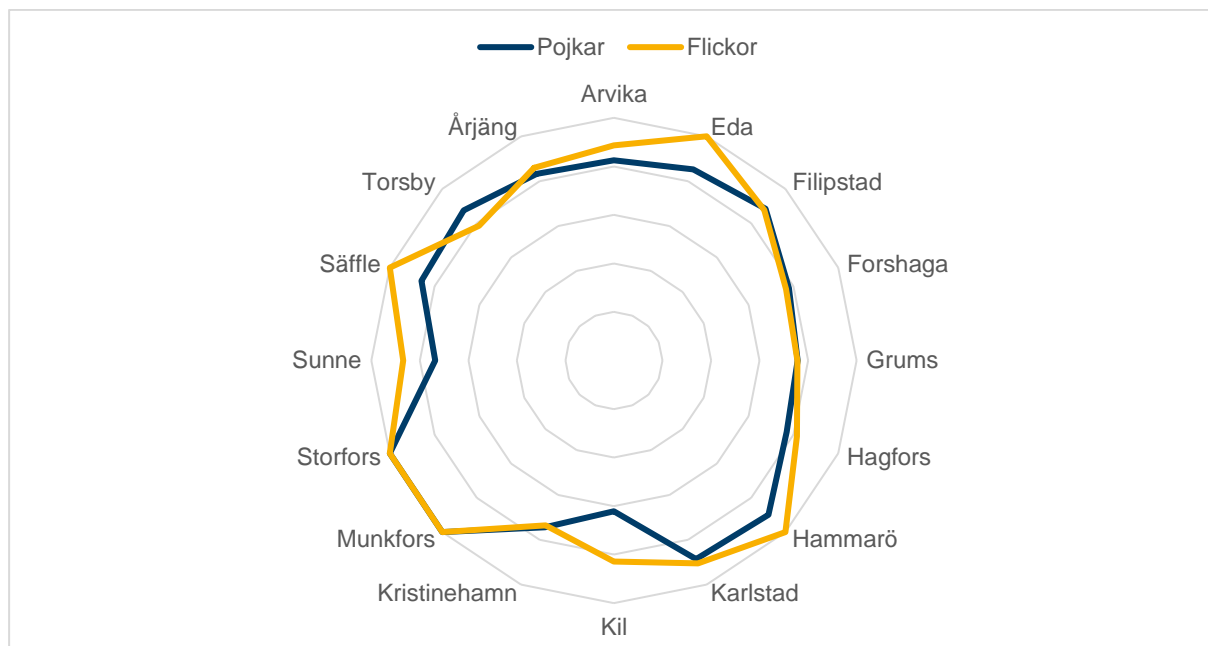

Figur 8: Behörighet till gymnasieskolan, läsåret 2018/19 (Källa: Skolverket)

Eftersom yrkesprogram har lägst antagningsbetyg så är andelen behöriga till yrkesprogram + andelen ej behöriga = 100% av eleverna.

När det gäller andelen elever som går ur grundskolan med gymnasiebehörighet så ligger Värmland över riket.

Våren 2019 gick 17,1% av rikets pojkar gick ur nian utan gymnasiebehörighet, och 16,6% av de värmländska pojkarna. Det var 14,2% av rikets flickor som saknade gymnasiebehörighet, och 13% av värmländska flickor.

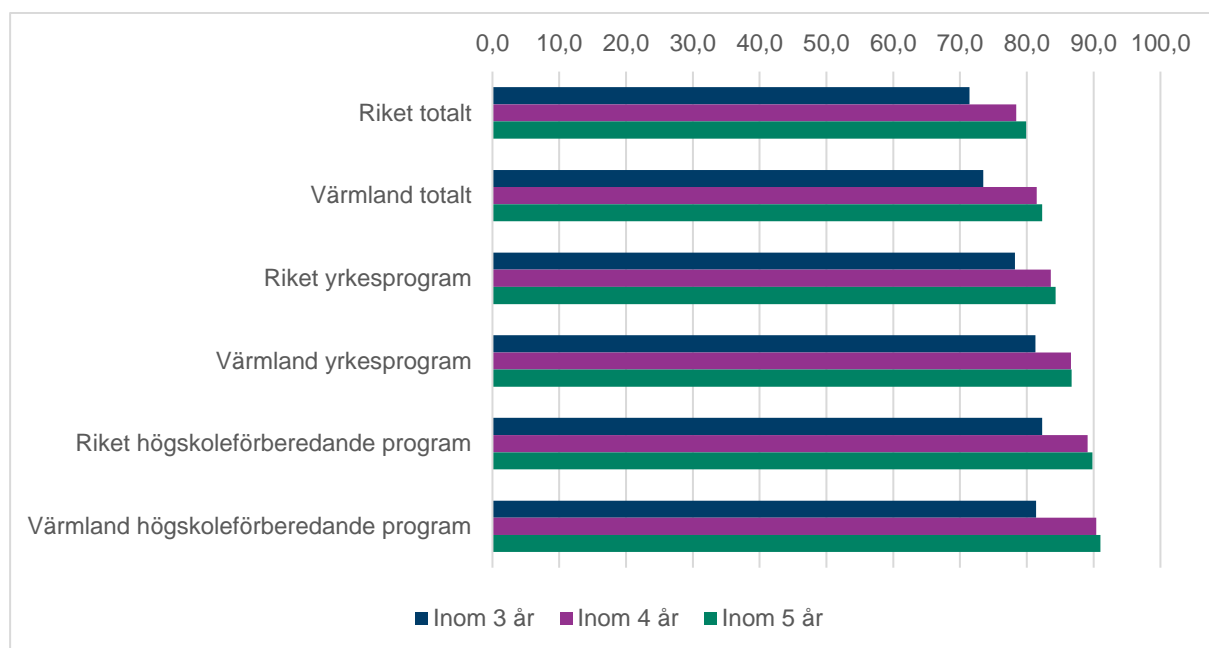

Figur 9: Skillnad i gymnasiebehörighet, läsåret 2018/19 (Källa: Skolverket)

Det ser dock väldigt olika ut i de värmländska kommunerna, och i vissa fall är det stor skillnad mellan andelen flickor och andelen pojkar som går ut grundskolan med gymnasiebehörighet. I diagrammet ovan är gymnasiebehörigheten i den mittersta cirkeln och högst längst ut.

Från den 1 september 2020 redovisar Skolverket enbart statistik på riksnivå, vilket gör det mycket svårt att följa utvecklingen på läns- och kommunnivå.

Genomströmning gymnasiet

Figur 10: Genomströmning gymnasiet, startläsåret 2013/14 (Källa: Skolverket)

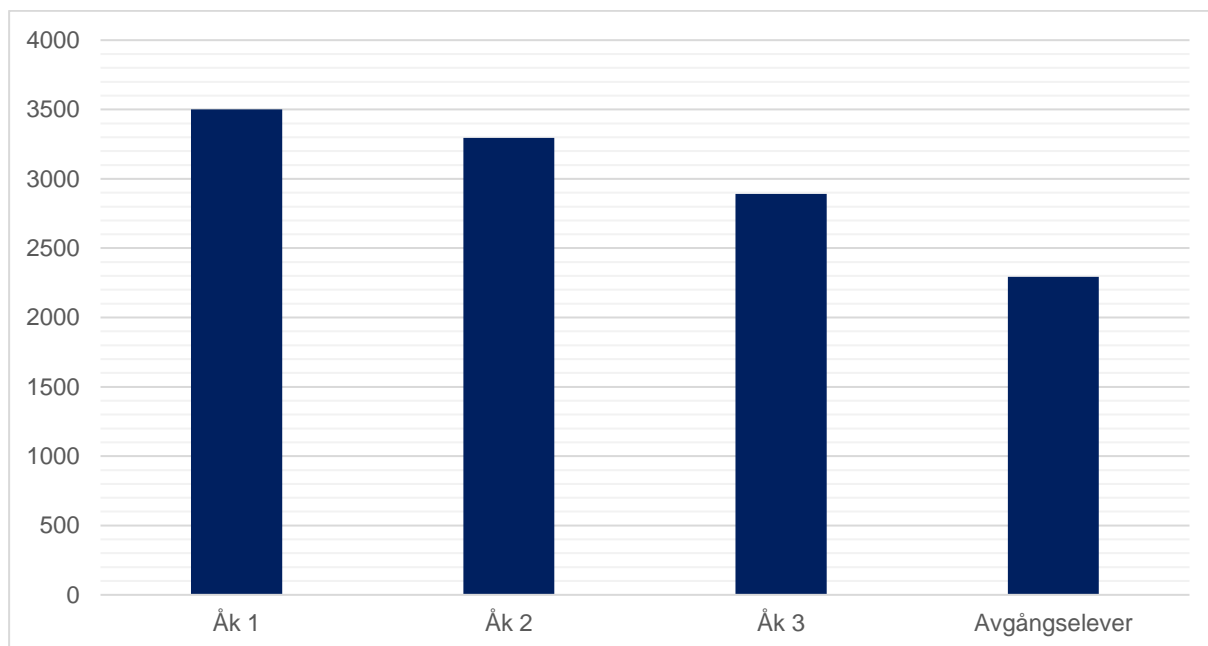
Diagrammet visar andel (%) som slutfört med examen eller studiebevis om 2500 poäng. Observera att vi inte tagit med genomströmningen för individuella program, men den påverkar medlet för totalen eftersom den räknas med där. Totalen ligger så pass lågt eftersom introduktionsprogrammen är medräknade, där genomströmningen är mycket låg.

Tittar vi på de elever som inte bara kommer in på ett gymnasieprogram utan även tar sig ut på andra sidan så ligger de värmländska gymnasieeleverna snäppet före riket vad gäller yrkesprogram, där 81,3% av eleverna har slutfört studierna inom tre år jämfört med 78,2% på riksnivå.

Bland eleverna som går högskoleförberedande program är det i Värmland 81,4% som har slutfört studierna efter tre år, jämfört med 82,3% på riksnivå. Det är dock fler i Värmland som slutför studierna på fyra och fem år jämfört med rikssnittet.

Avbrott gymnasiet

Skolverkets statistik visar samtliga avbrott, och orsaken till att en elev försvinner ur statistiken från ett år till ett annat behöver inte nödvändigtvis bero på att hen avbrutit sina studier. Till exempel kan en elev åkt som utbytesstudent eller flyttat till annat län. Eftersom varken SCB, Skolverket eller CSN har data där en kan följa individer genom skolgången är det svårt att med säkerhet säga vart individerna tar vägen.

Figur 11: Kullen som började årskurs 1 på gymnasiet hösten 2015, Värmlands län (Källa: Skolverket)

Ser vi enbart på antalet elever och jämför hur många som började gymnasiet hösten 2015 och hur många som är kvar i oktober 2017 när mätningen görs så har 17,4% av eleverna försvunnit längs vägen.

De flesta av de 2293 avgångseleverna är sannolikt elever i årskurs 3, men det kan även vara elever som slutför sina studier efter 4 eller fler år. Det är också svårt att dra några bestämda slutsatser vad gäller den differens på 599 elever mellan årskurs 3 och avgångselever, eftersom en del av eleverna kan gå ett program som är längre än tre år och inte förväntades ta studenten våren 2018.

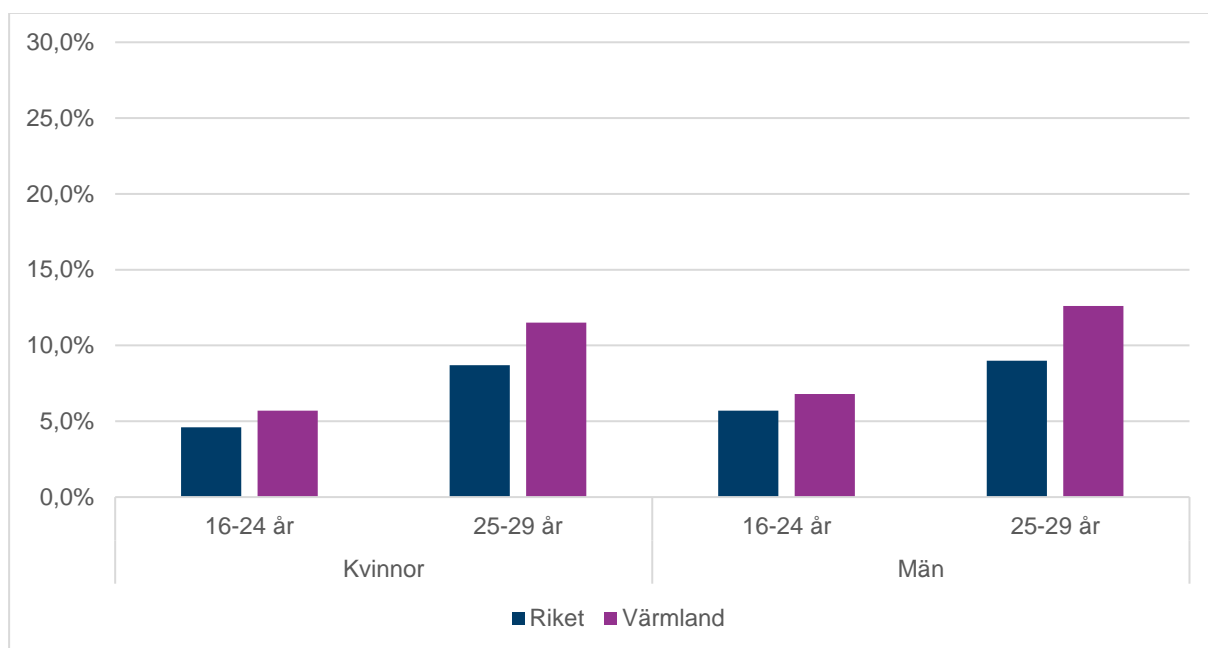
Unga som varken arbetar eller studerar (UVAS)

Definitionen för unga som varken arbetar eller studerar är: Unga mellan 16-29 år som är folkbokförda i Sverige och under ett helt kalenderår:

1. Inte haft inkomster över ett basbelopp (47 300 kr 2020)
2. Inte haft studiemedel, varit utbildningsregistrerad eller studerat vid SFI mer än 60 timmar

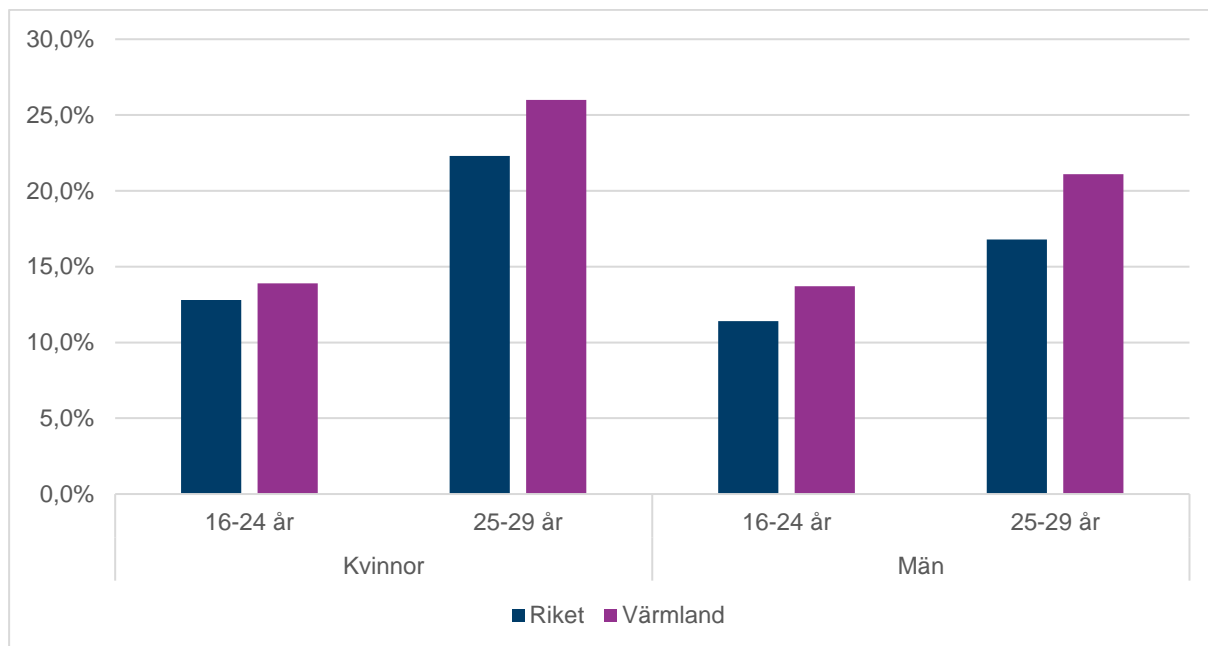
Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågors (MUCF) UVAS-statistik bygger på underlag som innefattar hela befolkningen i åldern 16 – 29 år, inte endast ett urval, vilket gör att problem med bortfall som vid exempelvis enkätundersökningar kan undvikas.

Statistiken innehåller dock sedan 2015 ett antal unga vuxna som är skrivna i Sverige men arbetar i Norge och Danmark, och den största andelen av dessa finns sannolikt i angränsande län såsom Värmland. I statistiken före 2015 var dessa borträknade och därför syns en ökning av andelen UVAS 2015. Eftersom det i dagsläget inte finns några möjligheter att samköra statistik mot Norge så kan vi inte med säkerhet veta exakt hur stor påverkan detta har på statistiken för Värmland och de värmländska kommunerna.

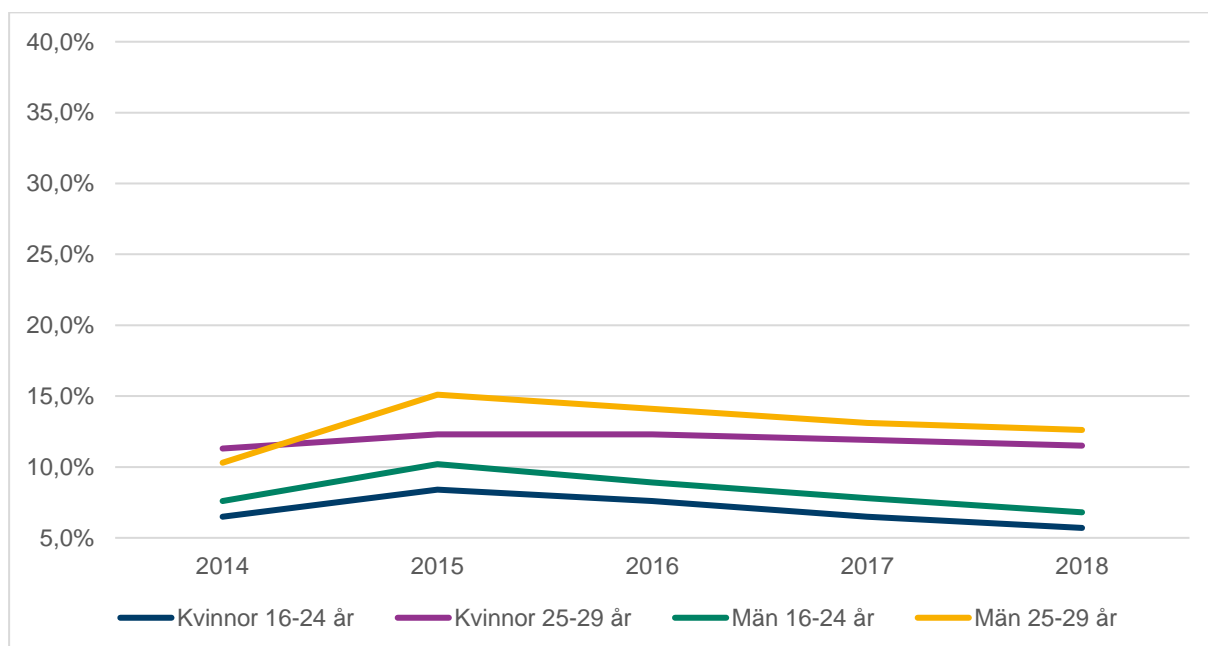

Figur 12: Unga som varken arbetar eller studerar 2018, INRIKES födda (Källa: Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor, MUCF)

Värmland ligger högre än riket som helhet oavsett om man ser på inrikes (figur 11) eller utrikes (figur 12) födda UVAS, och detsamma gäller för båda könen och i båda åldersgrupperna. Med närheten till Norge är det dock troligt att siffrorna även innehåller ett större antal personer som arbetar på andra sidan gränsen och som därför tas upp som UVAS, framför allt i den äldre gruppen.

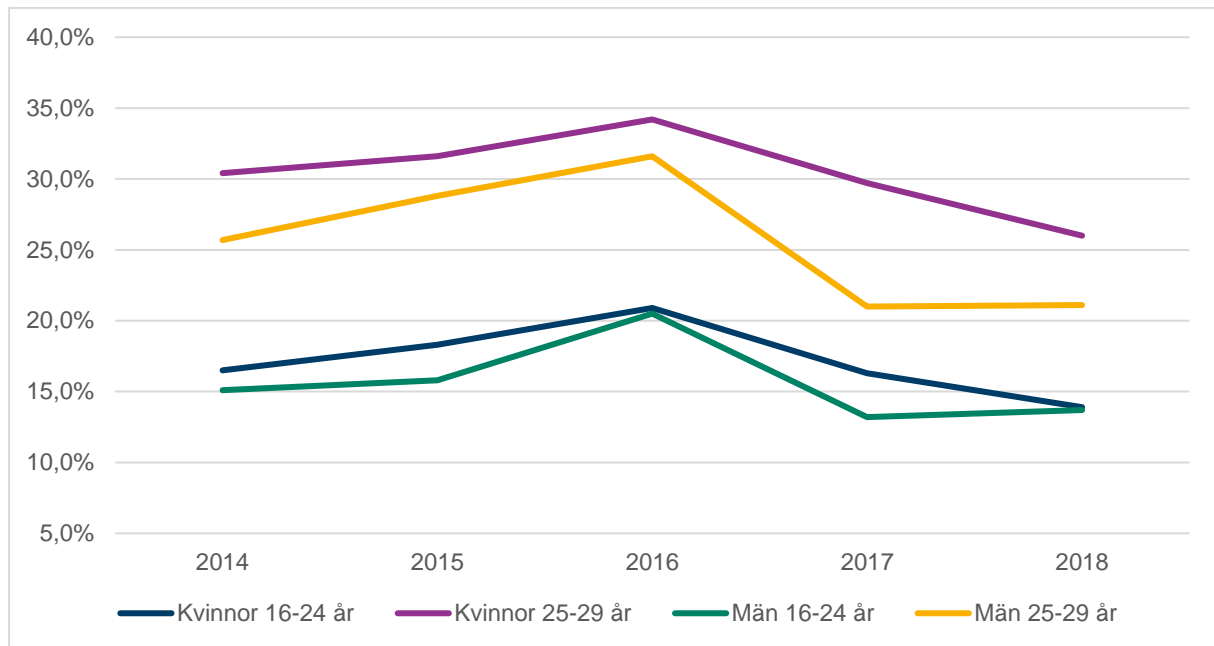

Figur 13: Unga som varken arbetar eller studerar 2018, UTRIKES födda (Källa: Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor, MUCF)

Figur 14: Unga som varken arbetar eller studerar 2014-2018, INRIKES födda (Notera den brutna axeln; Källa: Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor, MUCF)

Ser man på hur andelen UVAS i Värmland har förändrats över tid är det inga stora förändringar för de unga som är födda i Sverige. Stigningen som syns 2015 är sannolikt på grund av att gränspendlarna började tas med i statistiken från 2015. Om närheten till Norge påverkar siffrorna bör rimligen andelen UVAS stiga när valutakurs och andra faktorer gör det mer fördelaktigt att arbeta i Norge, och sjunka när det är mindre fördelaktigt.

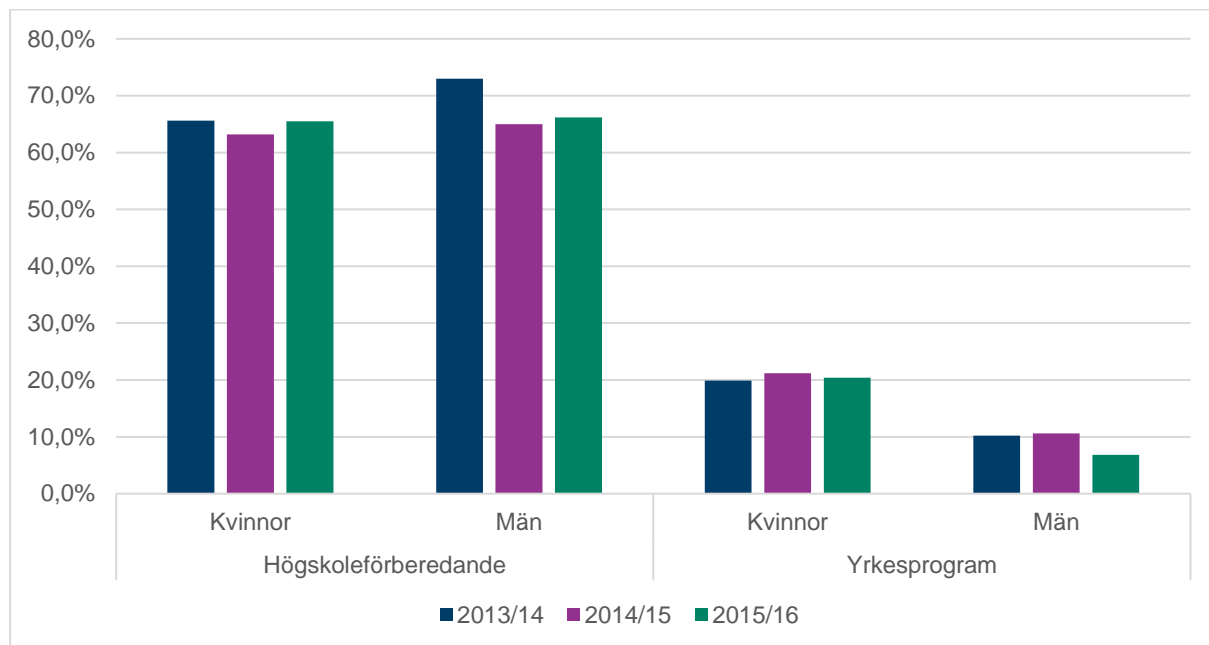
Figur 15: Unga som varken arbetar eller studerar 2014-2018, UTRIKES födda (Notera den brutna axeln; Källa: Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor, MUCF)

För utrikes födda unga som varken arbetar eller studerar syns en minskning över de senaste fem åren för båda könen och i båda åldersgrupperna. Bland kvinnor har andelen minskat med 4,4 procentenheter för kvinnor 25-29 år och 2,6 procentenheter för kvinnor 16-24 år. Bland männen har andelen minskat med 4,6 procentenheter för män 25-29 år och 1,4 procentenheter för män 16-29 år.

Ökningen som skedde mellan 2014 och 2015 kan bero delvis på att de som är skrivna i Värmland men arbetar i Norge började räknas med i statistiken, men denna ökning är inte lika tydlig som för inrikes födda UVAS.

Övergång till eftergymnasial utbildning

Tittar man på hur andelen elever som inom tre år efter avslutad gymnasieutbildning går över till högskolestudier syns ingen tydlig förflyttning i de tre senaste studentkullarna som man kan följa.

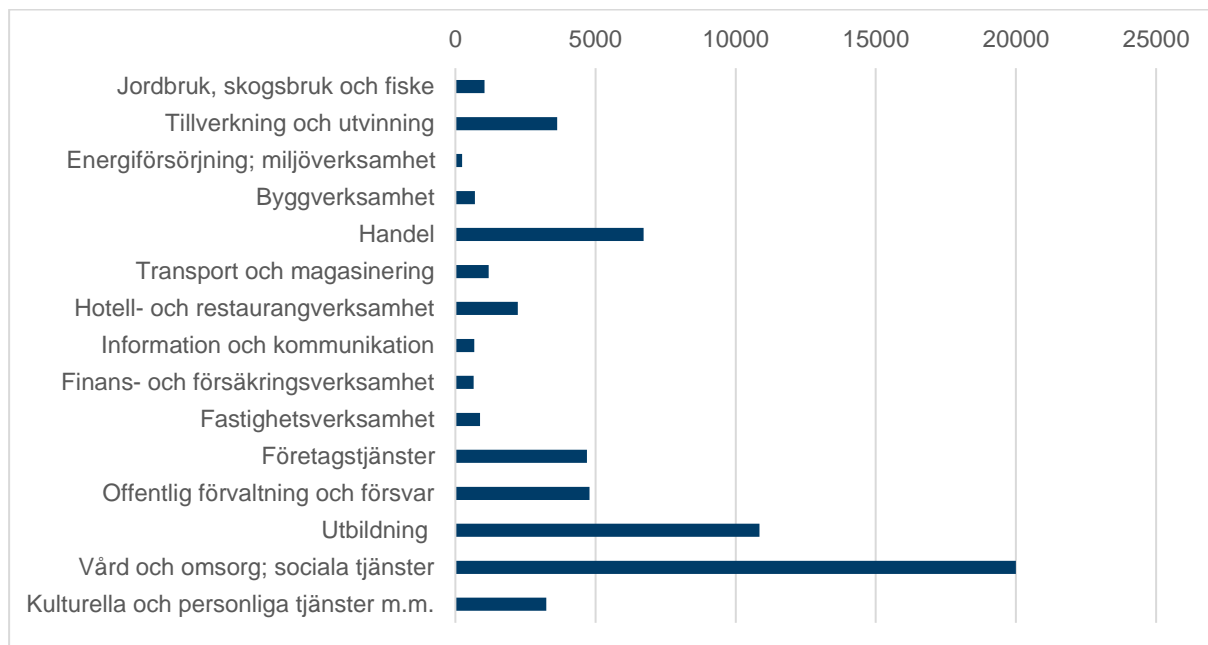
Figur 16: Övergång till eftergymnasial utbildning inom tre år efter gymnasiet (Källa: SCB)

Bland kvinnor som gått en högskoleförberedande utbildning på gymnasiet hade 65,6% av de som tog studenten våren 2014 gått vidare till en högre utbildning inom tre år. Den siffran sjönk till 63,2% för efterföljande kull och steg till 65,5% året efter. Män som gått en högskoleförberedande gymnasieutbildning och som tog studenten våren 2014 gick i mycket stor utsträckning vidare till högre utbildning inom tre år, hela 73%. De efterföljande två kullarna ligger på i stort sett samma nivå som kvinnorna.

Bland studenter som valt ett yrkesprogram på gymnasiet är det långt färre som läser vidare på högskola, men det är ju också en stor del av syftet med yrkesprogrammen – att utbilda mot konkreta, befintliga behov på arbetsmarknaden. Det är dock en större andel kvinnor som går från yrkesprogram till högre utbildning – runt 20% jämfört med 7-10% för männen.

Antal anställda per sektor

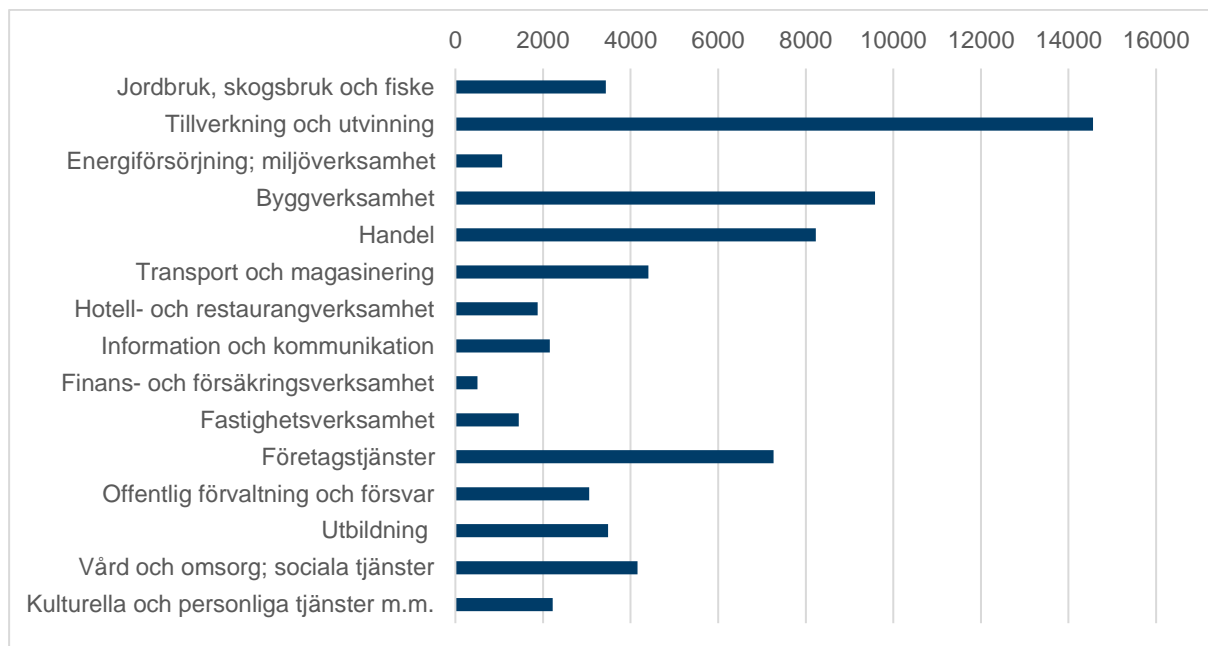
Värmland har en mycket könssegregerad arbetsmarknad, vilket blir tydligt när vi tittar på inom vilka sektorer kvinnor respektive män arbetar.

Figur 17: Antal anställda KVINNOR per bransch (SNI2007), nattbefolkningen 16+ år, 2018 (Källa: SCB)

Enligt SCB:s registerbaserade arbetsmarknadsstatistik (RAMS) för 2018 var det 62 728 kvinnor 16 år och äldre och folkbokförda i Värmland som förvärvsarbetade. Av dessa arbetade 1 217 kvinnor i en okänd bransch enligt Svensk Näringsgrensindelning (SNI) och har inte tagits med i ovanstående diagram.

Sammanlagt arbetar nästan hälften (30 843 personer, eller 49,2%) av de värmländska kvinnorna inom vård och omsorg; sociala tjänster (19 993, eller 31,9%) och utbildning (10 850, eller 17,3%). De branscher där den minsta andelen kvinnor arbetar är energiförsörjning; miljöverksamhet (239 personer, eller 0,4%), finans- och försäkringsverksamhet (649 personer, eller 1%), information och kommunikation (674 personer, eller 1,1%) och byggverksamhet (693 personer, eller 1,1%).

Figur 18: Antal anställda män per bransch (SNI2007), nattbefolkningen 16+ år, 2018 (Källa: SCB)

Enligt RAMS för 2018 var det 68 492 män 16 år och äldre och folkbokförda i Värmland som förvärvsarbetade. Av dessa arbetade 1 041 män i en okänd bransch enligt SNI och har inte tagits med i ovanstående diagram.

De branscher där de största andelarna av männen arbetar är tillverkning och utvinning (14 562 personer, eller 21,3%) och byggverksamhet (9 579 personer, eller 14%). De branscher där den minsta andelen män arbetar är finans- och försäkringsverksamhet (504 personer, eller 0,7%), energiförsörjning; miljöverksamhet (1 068 personer, eller 1,6%) och fastighetsverksamhet (1 450 personer, eller 2,1%).

